

FUNDAT Y DIRIGIT PEL PÉRIT AGRONOMO D.ª FRANCISCO TOBELL Y ARGILA.

Surt el primer y tercer diumenge de cada mes.

SUMARI

Secció d' agricultura práctica.—Plantació de la vinya.—Memoria sobre l' *Estudi agrícola del Vallès*.—Séptima y última vetllada d' hivern ó sian conversas hortícolas á la vora del foc. Calendari del hortelá.
Secció de varietats.—Lo temps dels bolets.
Noticias agrícolas.—Elevació d' aigües.—La emigració dels aucells.—Laboriositat.—
Nota aclaratoria.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN ANY.	20 RALS.	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
MITX ANY.	11 »	PORTA-FERRISA 18, BAIXOS,
TRES MESOS.	6 »	

HISENDA EN VENDA

À BON PREU.

N' hi ha una per vendre á una hora de Mataró, de cabuda 260 cuarteras del Vallés. Conté 25 cuarteras de cereals secá y 5 cuarteras de regadiu. Lo restant es de bosch baix ó brollas, pins pera la construcció y alsinas. Té dos minas y dos depósitos d' aygua ó safareigs.

En la gleba de la casa hi han 2 cuarteras de regadiu, una cuartera de secá, una mina y un safareig.

També s' anexionan de la mateixa, fins á 100 cuarteras en la gleba de la casa.

ADVERTENCIA IMPORTANTÍSSIMA.

No hi ha cap mena de gravámen sobre d' ella, ni cap obstacle de família pera la venda.

Sols se tractará ab 'l comprador.

Informará l' administració d' aquest periódich.

FÁBRICA D' ADOBS COMPLERTS

Ó SIGAN

FEMS PERA LAS TERRAS

(PRIMERA EN ESPANYA, FUNDADA EN JANER DE 1863.)

PER L' ENGINEYER INDUSTRIAL

DIRIGIDA PER LO PERIT AGRONOMO

DON LLUIS JUSTO Y VILLANUEVA.

DON FRANCISCO X. TOBELLA Y ARGILA.

DISTINGIDA AB LOS PRIMERS PRÉMIS

EN LAS EXPOSICIONS DE

SARAGOSSA, BARCELONA, VIENA Y FILADELFIA

PER LO

ADOB COMPLERT CATALÁ

PERA TOTA MENA DE CONREUS Y TERRENOS.

Pera las demandas: dirigirse als Srs. Ginesta y Marquet, Portxos de 'n Xifré, núm. 6, entresuelo, en Barcelona, ó en los depósitos establerts á fora.

L' ART DEL PAGÉS.

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRÁCTICA.

LA PLANTACIÓ DE LA VINYA.

Molts son los procediments que pera plantar la vinya s' han adoptat, predominant sempre en bastantas comarcas, lo defectuós sistema d' encorvar lo mayol (1) al fondo del vall obert; y dihéu defectuós, no perque fins al present (com se compendrà per la série d'anys que tal observació exigeix, poguém donar dats pràctichs y comparatius dels anys de duració que podrian aventatjar los mayols arrelats, als plantats sens arrel y encorvats sino perque los que com nosaltres pràctichs haurán tingut ocasió d' examinar los ceps, no dubtém haurán observat lo següent; que sia la que's vulla la fondaria en que's vá col·locá 'l mayol cuan se vá plantar, la série d' arrels que 'l cep ha constituït, la trobém desde un pam á un pam y mitx dins la terra, quedant suspesas las arrelas, sens dupte primitives, que exirían en los primers anys d' arraigament; y que en lo major número de ceps dels que data sa plantació entre cinquanta y seixanta anys, trobém: que la distancia de cep que mideix desde la sua constitució d' arrels ja referidas, fins l' extrem inferior, baix cert punt de vista manifesta que ja fá molts anys que mes serveix de destorb que d' utilitat á la restant planta.

En vista donchs de lo referit, á nosaltres nos ha semblat deduir lo següent: que en los primers moments que 's sent lo mayol d' adquirir vida pròpia, li es de gran necessitat la encorvadura referida (tractantse de mayols sens arrelar), puix com se compendrà, al donar lloch lo moviment vital (sava) continguda en lo referit mayol, aqueixa 's veu obligada á recorrer ab molta

(1) Es lo que 'n dihéu *capficats*.

l'entitut tota sa extensió, y majorment la segona mitat inferior, la cual está col-locada horisontalment; puix aqueixa mateixa l'entitut fa mes duradera sa petita vida propia y guardant lo reduit caudal de sava descendent elaborada per las primeras fulletas, logra constituir per medi de esta última novas arreletas al estrém inferior, y allavors cuan ell ha pogut constituhir sos dos agents *brots* y *arrels*, sa vida pren proporcions; de manera, que ja dit moviment de la sava, no está favorable en seguir un sentit invers de son curs natural, y allavors per la mes abundancia de la sava descendent, se desenrotllan una gran munió d' arrels desde la encorvadura fins molt prop de la superficie de la terra; en aqueixa munió d' arrels ab lo ajuda d' alguns anys se trova, que las que s' han col-locat al primer rango de la veje-tació, son las que s' troban entre un pam y un pam y mitx, degut tal vegada á que en aqueix punt es ahont troban mes elements de vida, puix des d' allí es des d' ahont parteixen y s' multipliquen la gran série d' arrels qu'en varios sentits van en busca d' elements de vida per la planta, acabánt pera deixar en olvit sas primitivas arrels, que tan gran paper varen desempenyar en lo primer any d' arraigarse 'l mayol.

En virtut de tot lo referit, nosaltres varem pensar; si la vinya nos manifesta que lo punt de partida de sas arrels constitutivas es entre un pam y un pam y mitx, ¿perque donchs la habém de plantar á mes fondaria? y lluytant entre varias opinions, varem resoldre, que plantant la vinya arrelada seria la manera de venser lo que mes temor nos feya, lo cual era la sequía. Efectivament en l' any 1871 varem posar en práctica lo procediment de plantació de la vinya arrelada en una extensió d' una mojada y mitja poch mes ó menos, situada en el terme del Hospital de Llobregat, entre lo ferro-carril de Martorell y la casa nomenada la Torrassa, qual vinya es propietat del Sr. D. Josep Colom y Roca, donant resultats tant satisfactoris com no podiam millor esperar, puix que de quatre mil y pico de ceps que s' plantaren, si mal no recordo, ne moriren dotse, obtenint al mateix temps al segon any de plantada, un ters d' una anyada de raims regular de tot altre vinya, y una constitució de planta que, visitada per personas pagesas forasteras creyan que la planta ja contaba quatre anys d' existencia, y que fins al pre-

sent en res ha desmerescut. No dubtém hi haurá cultivadors, pot ser la gran majoria Rabassers, que tal vegada digan, ¿que 'ns importa de la mes ó menos duració de la vinya, si nosaltres atesa la lley de Rabassas no 'ns será facil tocarne 'ls resultats? en aixó indicarém, que ab lo procediment de plantació arraigada tal com descriurém y que 'n tenim datos práctichs, no tan sols hi ha qu' esperar la tal vegada duració de la vinya, si que també molt mes prematuro resultat de fructificació, puix com en compliment d' un bon tracte lo mateix deu cultivarse ab esmero una vinya en estat de petit rendiment com la de major, es preferible qu' encara qn' al caducar lo contracta, la vinya estiga en bon estat, mentres que lo treball qu' á la mateixa 's dispensa redunda en compensació, puix que lo volguer veurer la vinya abatuda porque lo tracte toca á son [termini, es un acte moralment mirat defectuós y de poca premeditació per lo que resulta en perjudici d' abdós interessos, per lo tan guiats d' una bona intenció encareixém als propietaris que acostuman á contractar fincas en us de Rabasseria y parceria, facilitin lo mes possible 'ls médis (si es que los tingan á má) com es lo de facilitar los mayols de bona casta y un terreno de horta pera plantarlos ó arraigarse á criadero. Dels procediments práctichs que faltan pera realisar la plantació tal com describim, en un dels altres números ja 'ns en ocuparém acompanyantlos ab figuras pera sa major inteligencia.

FRANCISCO GELABERT.

cultivador.

MEMORIA

SOBRE

L' ESTUDI AGRÍCOLA D' EL VALLÉS.

L' autor d' aquesta Memoria, premiada per la Societat económica d' amichs del Pais, es l' enginyer D. Manuel Gispert, á l' amistat del qual devém l' autorisació pera extractarne, trahuhits, alguns de sos títols del manuscrit; dolentnos en gran manera, que l' índole d' aquest periódich

no 'ns permetia publicarla íntegra (1), com fora nostre desitj, perque contè una munió de datos estadístichs é interessantíssims estats per tot lo que puga convenir á l' agricultura d' aquella comarca, y pendrém del títol II, que s' ocupa del terreno, la

RESENYA GEOLÓGICA.

La resenya geològica del Vallés de la qual hem de partir en l' estudi del terreno d' aquesta Comarca, presenta una constectura tan variada que 'ns ha sigut precis practicar numerosas investigacions y multitud d' estudis particulars pera donar ab la major aproximació possible una cabal idea de la geología d' aquesta Comarca.

Hi ha estudis especials que tan sols quan son necessaris se practican complerta y detingudament. Aixís nos ha succehit ab la geología de la comarca que 'ns ocupa.

Per desgracia no 's trova en nostre pais un sol mapa geològich que continga minuciosa y detalladament la subdivisió de cada una de sas províncias.

Tan sols dos ó tres cartas s' han publicat en l' estranger, tan complexes en sos detalls qu' ab dificultat pot un formarse cabal idea de la situació exacta de la ratlla que separa una y altre subdivisió.

En consecuencia, donchs, nos ha sigut d' absoluta necessitat estudiar ab tota detenció sobre 'l terreno aquellaz zonas qual formació geològica no coneixiam. Travall per cert sumament pesat, perque donat l' estat de guerra (2) del pais, no ha pogut ferse ab aquella calma qu' hauriam desitjat, empleant dias y mes dias en la recolecció d' exemplars que donan cabal idea d' una formació.

Emperó, per fortuna, després d' acabat l' estudi que 'ns ocupa, hem pogut comprobar nostras observacions ab los treballs del distingit enginyer D. Teodoro Merlhy de Iturralde, trovant entre 'ls dos diferencias tan poch notables que 'ns han demostrat la precisió d' abdós estudis.

La formació geològica del Vallés comprent en major ó menor escala las dos grans agrupacions de que 's compon la geología de nostra Espanya, ó sian, las corresponents als terrenos d' Aluvió (formats per l' aygua) y als terrenos Igneos (formats pèl foch).

(1) Contè mes de 300 planas en folio, sense contar un gran número d' estats. Nosaltres prescindirém d' aquestos, de la part històrica y de tots aquells datos que no sigan indispensables per donar una petita idea de lo molt y bó qu' enclou un treball d' aquesta naturalesa, tan bèn acabat, com poch comú por desgracia en nostre pais y que 's quedarà arxivat.

(2) Guerra civil en l' any 1874.

De la formació d' *Aluvió* ó *Neptúnica* contè 'ls *Aluvions moderns*, lo *terreno mioceno*, 'l *triassich* y 'l *siluriá* y de la formació *Ignea* ó *Plutónica* contè 'l terrenó *granítich* ó *primitiu*.

La carta geogràfica que s'acompanya en la Memoria, dona una cabal idea de l'extensió de tals formacions y de las formacions en ellas compresas.

Basta practicar una excursió pèls vols de Granollers, pera veurer no molt lluny d' aquesta població, las arenas y palets de riera en capas estratificadas, qu' estenentse per tot lo vol del riu Congost (després Besós) y terrenos colindants fins á Moncada, donan cabal idea de l'existencia dels *Aluvions moderns*.

En cambi Campins y sos voltants, la zona que partint de Canovellas, comprent Sabadell, Tarrassa y pobles colindants, presenta tots los caràcters del terrenó terciari, superior y mitj; no faltant pera millor atestiguarho la apariencia de terrenos de transport, de depòsits arenosos, marins de *Calcareas* d' aygua dolça y fins de *Lignitos* en mes ó menos bon estat de formació.

Lo terrenó triássich ocupa una extensió poch important. En ell están compresas las demarcacions de Tagamanent, Aygua-freda, Castell-tersol y Sant Feliu de Codinas. La formació de las *marnas iriseas* es poch caracterisada; en cambi la calcàrea ordinariament compacta, gris y magnesiàna 's trova ab bastant abundancia en aquesta zona: no faltant tampoch l'aparició del gris abigarrat.

Lo terrenó siluriá comprent gran part d' aquesta comarca; basta practicar una excursió pèls vols de Monseny, Sant Celoni, Fogás, Palautordera y Sant Esteve, Llinás, Cardedeu, Canoves, Montmany, La Garriga y La Ametlla, pera trovar ab abundancia excelents calcàreas, esquistos pizarrosos y cuarzitas de perfecta puresa, de las quals possehim bellíssims exemplars.

Comprent per últim la formació plutónica algunas extensions de terrenó granítich ó primitiu, aprop d' Aygua-freda, Gualba, Sant Celoni, Vilamajor, Canoves y La Garriga que donan excelents granitos, constituhint cadenas de montanyas en las que 's trovan minerals com lo cuars, los feldespatos, la mica y 'l ferro oxidulat.

Tal es la formació geològica que segons nostres estudis y observacions constituheix lo terrenó del Vallés.

RESENYA TOPOGRÀFICA.

La topografia del Vallés es sumament accidentada.

Per una part se 'ns presentan altíssimas montanyas, colls y xaragalls,

que donan á la comarca un tint sumament agrest, mentres qu' al costat de tan notables alturas se presenten extensas planuras que l' imprimeixen un caràcter d' hermosura y bellesa sens limit. Cubreixen las montanyas lo secular roure, l' antiga alsina y l' esbelt faig, que contrasta ab las extensas pinedas del mont baix.

Pobla la planura la vegetació mes complerta. Sas valls son la riqueza de la comarca y los numerosos rius, fonts, torrents y canyadas que per ells serpentejan donan origen á una topografía variada, complerta y difícil de transcriure á l' impressió del que no ha recorregut tan fértil pais.

Lo riu Tordera, qual naixement está en las vertents del Monseny, es lo mes espayós d' aquesta zona. A ell aflueixen multitud de torrents, fonts y canyadas, dels que son las principals las rieras de Gualba, de Partagás, de Montseny y de Fogás, y altres d' importancia mes secundaria.

Monseny, la cordillera gigantesca de la comarca, es la divisoria del partit judicial de Vich ab lo de Granollers, y de la provincia de Barcelona ab la de Girona. Aquesta cordillera s' extent de E. á O. desde Sta. María de Riells á Sant Martí del Brull, fent en aquest punt una inflexió de N. á S. fins al Figaró, tornant després de O. á E. fins á Sant Esteve de Palautordera y Campins, formant en conjunt una ferradura en qual centro s' hi trovan valls apenas habitats.

Lo riu Congost naix en Tona, Balenyá y Centellas, donant origen á un vall que després passa á ser lo desfiladero de son nom, en lo qual se trovan Aygua-freda, Valldeneu, Figaró y La Garriga. Aquet desfiladeró 'l forman las vertents O. del Montseny y las vertents E. las montanyas en qual cim está 'l *Pla de la Garga*. Aquestas se presentan de N. á S. desde Riells fins á Tona, tenint en sas faldas multitud de pobles y caseríos, entre 'ls que descollan per son just renom, las afamadas covas de Sant Miquel del Fay.

Al riu Congost aflueixen las aguas de las rieras de Llavina, de Vallcàrcara, de Blancafort, de Montmany, de Llerona, y de Canovellas y 'ls torrents de Fonvas, de can Fortuny, de can Gabau y altres de menor importancia. Anant lo Congost á embrancar ab lo Mogent, no lluny del poble de Montmeló.

El riu Mogent naix en *Trenta-passos* y recorreix las fertils comarcas de Llinás, Cardedeu y La Roca unintse en Montmeló al Congost. A ell aflueixen las rieras de Vilamajor, Ginolá, Alfou, Cardedeu y 'ls torrents de Villalba, Ruisech, Cabanyas y Vallderió. Donan lloch á las pintorescas valls per ahont serpenteja 'l Mogent, varias estribacions secundarias del Montseny, qual direcció es de N. á S. y la divisoria de E. á S. entre la marina y 'l Vallés que qual natural valla s' origina en Tordera contenint en sas faldas del N. á Orsavinyá, Montnegre, Olzinellas, Vallgorguina, Villalba, Saserra, Llinás, La Roca, Vilanova, Vallromanes, Montornés, Martorellas y St. Fost.

De l'unió en Montmeló del Congost y el Mogent s'origina 'l riu Besós. Aquest grandió riu publich banya la comarca del baix Vallés donant lloch à una vegetació tan frondosa que bé pot considerarse com la riquesa de la terra baixa.

Aflueixen al riu Besós las rieras de Parets, qu'embranca ab aquell riu prop de Montmeló, la riera de Mollet que se li uneix junt á la estació del mateix nom, la riera de Caldas qu' aflueix no lluny de Sta. Perpetua, la riera de Sta. Perpétua cual afluencia está prop de Moguda, y 'l riu Ripoll quals aigües van al Besós en Moncada.

Entre aquets rius publichs se trovan las ricas vegas de Palou, Palausolitar, Montmeló, Parets, Mollet y Moguda, en las que se recolectan un sens fi de llegums y fruytas y aquells cánems que tenen fama Europea.

De modo donchs que la fertil comarca del Vallés, deu sa riquesa als 8 rius y fonts que serpentejant entre sos prats los poblan de la vegetació mes rica que desitjar pугan 'l mes exigent agricultor.

Com es consegüent pera donar aigües perennes á aquets vuit rius publichs, es precis qu' afluescan á ells una multitud de fontetas, torrents y canyadas que son motivats per montanys baixas, mitjanas y altas entre las que 's trovan multitud de colls y serras, quals estribacions son motiu de tants afluent ja que sas variadas y fins fortas pendents fan que l' aigua afluesca en los baixos que tantas rieras constituheixen.

Las altituts de las diversas poblacions que cual estrellas entatxonan lo fertil terreno del Vallés, son tan variadas com sa accidentada topografia. Las cotas sobre 'l nivell del mar qu' á continuació detallém donarán mes cabal idea de la configuració topográfica de la comarca que 'ns ocupa.

Aquestas altituts son las següents:

Poblacions.	Cotas sobre 'l nivell del mar.	Poblacions.	Cotas sobre 'l nivell del mar.
Moncada.	36m945	St. Feliu de Codinas. . . .	443 ' 643
Mollet.	58 ' 535	Castelltersol.	656 ' 173
Montmeló.	75 ' 025	Vilanova de Vilamajor. . . .	252 ' 508
Granollers.	145 ' 210	St. Pere de Vilamajor. . . .	314 ' 500
Cardedeu.	198 ' 899	Canoves.	349 ' 008
Llinás.	180 ' 508	Caldas de Montbuy.— Hermita de Ntra. Sra. del Remey.	215
Palau.	188 ' 388	Castell de Llinás.	195 ' 008
St. Celoni.	147 ' 853	Canoves.—Molí de 'n Ribot. . . .	319
Gualba.	103 ' 298	Montseny.	1700
Breda (estació).	83 ' 956	Toró Morral en l' arranch del Pla de la Calma. . . .	424
Llerona.	No 's sab	Creu de Matagalls en lo Montseny.	1686 ' 14
La Garriga.	258 ' 500		
Figaró.	No 's sab		
Ayguafreda.	411 ' 800		
Caldas de Montbuy.	209 ' 643		

De modo que la comarca del Vallés la veyém fluctuar entre las co-

tas 1700 com maxima y la cota 36 com minima, sent la cota menor de la planura la de 36 metros y la altitud major de la montanya 1700 metros.

Tal es la ressenya topografica del Vallés, en cual detall no som mes llarchs per no permetrensho la classe d' aquet treball. Aixó no obstant creyém qu' ab lo dit basta pera formarse idea de las accidentacions que presenta aquesta comarca que baix tots conceptes es una de las mes ricas é importants de nostra benvolguda patria, de la terra catalana.

VETLLADAS D' IVERN

Ó SIGAN

CONVERSAS HORTÍCOLAS A LA VORA DEL FOCH.

Séptima y última vétllada.—Calendari del hortelá.

Los amichs de D. Miquel, veyan ab molt sentiment, acabarse las conversas que sobre l' horticultura, ab tant zel los explicaba: tant era l' afany que tenian de sentirlo, que quasi podem dir no sossegaban fins arribada l' hora que de costum se reunian, no fentse may esperar en ella. Mentres vá estar fora, passaren tots los vespres per sa casa pera adquirir noticias d' ell, estranyant ja al ters dia sa tardansa.

Al cap de cinch dias estaba de retorn, manifestant s' arribada á sos amichs que no tardaren cap-al-vespre en reunirse en sa casa, com feyan los vespres anteriors á l' anada del mercat.

Despres d' habelshi explicat tot son viatge y la compra que feu en lo mercat comensá del modo següent:

—Vos diguí en la darrera de nostras vetlladas que després de las generalitats qu' han sigut l' ideal de nostras conversas precedents, vos llegiria lo *calendari del hortelá* que vaig dir habia escrit expresament pera vosaltres. Col-locats en la práctica amichs meus, vosaltres sabréu tant com jo; no obstant, crech que sempre hi trobaréu en lo calendari que vaig á llegirvos alguna cosa nova y acceptable.

—En quant á aixó observá l' Isidro, som bastant ignorants, y no será per demés alguna explicació de las hortalissas ja que quasi podém dir que á vegadas conrasém plantas qu' ignorem complertament son verdader cultiu y temps de las sembras.

—Ab vostre permís, estimats amichs, vaig donchs á comensar per lo

MES DE JANER.

CONREU DE LAS HORTAS.—Per los travalls de l' horta parteixo del nostre clima de Barcelona, advertint que en los quesigan mes frets deuen anticiparse de quinze dias á un mes.

Lo terreno d' una horta se suposa en aquest mes cubert de las hortallissas y verduras següents: cols, carts, ápit, escarolas, pastanagas, bledas naps y rabes, que deuen utilizarse en lo mes de mars ó abril: abrigada la terra d' aqueixas plantas ab una capa de fems d' estable ó palla menuda.

Las escarxoferas, maduixeras y esparragueras, deuen estar defendidas ab canyissos ó bastiments estorats que 'ls protejesquin de l' irradiació del sol y reconcentrin sobre d' ells lo calor. En lo mateix se troban los trasplants de lletuga, seba y col de capdell, als quals, després de la glassada se 'ls dona una lleugera escatada, se trauben las fullas secas y tornan á cubrirse.

En aquest més, á mesura que 's van desocupant las capsadas, se 'ls hi dona una bona arrebassada ó fangada, enterrant al mateix temps los adobs. Despres de ben arreglada la terra, ab las capsadas corresponents poden sembrarse d' assento, fabas, pésols nanos y tirabechs ó caputxins, naps blanchs y rodons, xirivias, pastenagas petites, espinachs, serfull, murritort, alls, porros y altres. En taulas al ayre libre se sembran: l' enciam escaroler, cols de capdell y borratxona, coliflor y bledas blancas.

Igualment se sembran en tendas ó llits de fems, los tomátechs, pebrots, asberginias y ápit primerenchs, aixis com escarola de cabell d' angel y xicoyras.

FEBRER.

CONREU DE LAS HORTAS.—Se repeteixen ab los mateixos cuydados las sembras del mes anterior, resguardantlas ab abrichs en cas de que lo temps estigués pera glassar, puig d' altre modo se perdrian irremisiblement.

En aquest mes se sembran carabassas d' assento, carabassons, melons rallats y síndrias primerencas: se trasplantan las sebas, lletugas, porros y cols de varias classes; se trauben los fems d' abrich á las escarxoferas y maduixeras y se trasplantan esqueixos de las mateixas.

En aquest mes, deu quedar adobat, cavat y capsat lo terreno de l' horta, aprofitant al efecte tots los moments bons, avans ó després de las glassadas, que son indefectibles desde mitj mes en avant, particularment si no las hagué en Janer. Se dona una escatada als terrenos sembrats pera extirpar las malas herbas y ecsitar la vegetació.

(S' acabarà.)

SECCIÓ DE VARIETATS

LO TEMPS DELS BOLETS.

La naturalesa sempre previsor en totas sas cosas, produheix aquesta classe de fruyt anomenat bolets, allà per la tardor, temps en qu' ha desaparegut ja la calor en son grau excessiu y que no se sent encara la fret, es á dir: en una temporada la mes apropósit per poder sortir, anar en busca y cullir los bolets. Axis es que 'n dit temps las collas se creuhan per las montanyas, y qui mes qui menos tothom trova bolets y ningú se 'n torna descontent, puix qu' á més de portarsen provisió á casa seva s' han passejat per las montanyas, s' han trobat ab altres coneguts, han menjat la butifarreta, l' han feta petar, han fet broma y tots s' han divertit.

En aquet temps se notan algunas particularitats que no las vull deixar passar sens fer menció d' alguna.

Com per ezeemple, no deixa de causar estranyesa 'l veure que 'ls bolets se crien en terrenos que com es natural, tenen lo seu amo propi y que per consegüent son de propietat esclusiva de l' amo del terreno, y no obstant tots generalment los deixan cullir á qualsevol que vulga anarhi. estenentse encare mes enllá, es á dir, encare que siga de fora terme y foraster. No sembla sinó que la naturalesa haja dit als pagesos, «mireu, vosaltres que com es just sou delicats de tots los fruyts de las vostras propietats, debeu fer una escepció, ó sia qu' ab los bolets no debeu privar á ningú de cullirne de las vostres terras, porque ja veyeu que jo 'ls crio sense demanarvos ni treball ni adobs, ni perjudicarvos los demás arbres y plantas que teniu en los boscos y brollas; y com debeu saber que las cosas que jo produhesch sense artifici, tals com la llum, l' aire, la pluja etc., son de y per tothom, axís també debeu considerarhi los bolets.»

Passant á ocupar-me dels bolets y no fent menció de las tófunas, rossinyols, rabassolas, moxarnons, palomas ni pinatells en quant al bon género, y deixant passar per alt en quant al dolent als pebrots, cabras, pets de llop y altres, me limitaré á parlar únicament dels *rovellons* y *paratxes* ja qu' aquets son los de mes us per aquí.

S s' observa de la manera que la naturalesa cria aquestas dos classes de bolets d' una mateixa especie y de diferent calitat, casi bé se podria fer un bon paralelo entre 'ls jovenzels y las donzellas.

Axis com lo jove generalment se desenrotlla fora de casa, un tant lliure y per consegüent ab mes perill que la nina que sol ferse gran dintre y baix lo fidel cuidado y sombra de sa mare, tenim que lo rovelló sol naixer y creixer en las parts altas y escabrosas de las montanyas, punt ahont hi circulan seguidament los aires y descuberts per aquet marvellós fanal nomenat lo sol, mentres que pel contrari, las paratxes solen náixer en las parts fondas y aubachs, llochs menos vistos y abrigats per aquesta capa que coneixem baix lo nom de sombra.

De manera que lo rovelló se descubreix fàcilment y presenta en sí mateix

un caràcter grave y robust, ab lo cap alt com si volgués descobrir qui té per allí prop y res li fes que 'l vejessin, al revès de la paratxe que sol presentar un caràcter suau y delicat, tota rojeta com si se dongués vergonya de ser vista y generalment cuberta ab aquesta perfecta glassa de la rosada ab que pareix vol cubrirla la naturalesa com per demostrá sa puresa.

Aquí tenen dos classes de bolets que pareixen d' igual calitat, que tenen color y forma bastant semblant, de parescut gust, y n' obstant ; quánta diferència no va de l' un á l' altre si s' observan y estudian detingudament!

No entrant en mes consideracions y deixantlas á la clara inteligencia del lector, espero que quan vagin á buscá bolets se pararán en observar practicamente lo esposat.

PERE ANDREU.

Sant Pere de Premiá, Mars de 1877.

NOTICIAS AGRÍCOLAS

ELEVACIÓ D' AIGUAS.—No fá molts dias, que va tenir lloch en la capital del regne ab bon éxit, la prova facultativa d' una máquina hidràulica inventada per D. Mariano Esquirol, pera l' elevació d' aguas per un sistema tan senzill com económich, per medi de la formació del buyt per la pressió admosférica, única forsa motriz empleada.

Traduhim d' un diari de Madrit qu' al donarne compte diu:

«Aquesta enginyosíssima máquina consta de dos parts: una qu' encara qu' impropiamment, anomenarém motora, perque en virtut d' ella l' aigua coincideix en sa disposició especial, se converteix en aspiració, produhint lo buyt la segona part del aparato, compost de varios depósitos sobreposats als quals puja 'l líquit successivament per la sola pressió de l' admósfera.

Segons siga 'l número dels depósitos, lo diámetro dels canóns per ahont se fa 'l buyt y 'l capdal d' aigua qu', al aixamplar sa caiguda, produheix l' extracció del aire, aixís també 'l capdal y elevació del aigua qu' ha d' utilisarse son majors.

L' aigua puja, passant dels depósitos inferiors als superiors per unas senzillas válvulas que s' obren pel líquit quantas vegadas s' exerceix la pressió admosférica, comunicada per altres canóns quals caps inferiors están ficats dins del aigua en uns depósitos (cubetas) ahont entra l' aigua fins cert nivell en determinat número de segons, é ix en menor temps per medi de sifons.

Unas claus en sentit oposat, qu' obren y tancan los canóns que fan lo buyt pel mohiment del surador ficat dins de l' aigua en una de las cubetas normalisant la pujada alternativa del aigua, unas vegadas desde 'l depósit primer al segon y del tercer al quart, y altres del riu en que 's pren al primer depósit, y del segon al tercer. De manera qu' aquest mohiment al

ternatiu, y automàtic produheix ab perfecta regularitat raigs d'aigua mes ó menos abundants, segons las proporcions de la sua màquina en son conjunt.

Convidats alguns distingits enginyers y mecànichs á presenciar la prova, felicitaren al Sr. Esquirol per l'afortunat éxit de sos travalls, assegurant grans desenrotllaments á la base que pel successiu deixa sentada l'enginyosa aplicació pràctica de certs principis de física, á l'elevació d'aigües per medi d'aparatos econòmichs y senzills, que tan necessita nostre país.»

Desitjém vivament fassi 'l Sr. Esquirol l'aplicació en gran de sos aparatos, pels beneficis qu' á tota classe d'industrias pot reportar y especialment á l'agricultura; pero no podém menos que confessar qu' algun punt no 'l trovém massa clar y per lo mateix esperém mes datos.

LA EMIGRACIÓ DELS AUCELLS.—En *La Chasse Illustrée* 's llegeix un article tan interessant com enginyós, sobre de la emigració dels aucells, en que s'indica l'ideya de fer us del telégrafo, per' estudiar mellor sos moviments. Res tenim que veurer ab l'instint dels aucells que passen del Nort al Sur ó vice-versa; pero tal vegada no siga impossible estudiar la direcció de sas fugidas y averiguar la rahó porque 's posan en certas localitats mes bé que 'n altres.

Dos causas potser indueixan als aucells de pas posarse, á saber: la necessitat d'alimentarse, á fi de recuperar forsas perdudas en un llarch viatge, ó guanyar forsas per' empéndrer nou vol. La primera las condueix á pararse en aquells punts ahont abunda l'aliment mes adaptat á son gust. Pero hi ha que tenir en compte qu' ells volan ab lo vent, motiu pel cual, cuan los hi es contrari, á vegadas se posan. Efectivament, l'arribada dels aucells, encara que contra sa voluntat en certas parts, y la durada de la seva estadia, semblan dependre molt sovint de causas meteorològicas; y vet aquí lo que podém escuadrinyar ab lo telégrafo.

LABORIOSITAT.—Ab aquest títol hem fullejat un Reglament d'associació de professors y pares de familia pera crear y sostenir una *Granja-Retiro* en algun punt de Catalunya, com amparo dels invalids, basat principalment en l'explotació agrícola. No podém menos qu' aplaudir lo pensament y desitjém veurer prompte realisada tan lloable obra.

NOTA ACLARATORIA.—L'autor del article sobre 'l *Nou Sarment de precaució* per aminorar los danys que solen ocasionar las geladas tardanas (figuras 11, 12 y 13) publicadas en lo n.º 5 d'aquest periódich, nos ha fet present una equivocació en lo grabat figura 12, y es la següent: que 'l tall donat en *n* deu ser igual al donat en *m*; de manera, qu' en la figura 13, deu quedar suprimida la bifurcació de la dreta, qu' es lo que vulgarment entre pagessos se 'n diu un *penja-sarrons*.

Imprenta de «La Renaixensa», Porta-ferrissa, 18, baixos.

GABELLA DE GINESTA Y DE PI

N' hi ha per vendre: de 1.500 á 2.000 cargas de la primera y de 2.000 á 2.500 de la segona á casa Montmany del Papiol, aixís com també *Plátanos y acacias pera passeig*, y *morenas* pera l' alimentació dels cuchs de seda. Tot de forsa superior, de bona mena y á bon preu.

Informará l' amo de l' hisenda de casa Montmany del Papiol, dueny del establiment de vins anomenat «La Llegítima.»—Plassa de Catalunya, Café de Pelayo.—Barcelona.

GRAN CANTITAT

DE

FOSFAT DE CALS

procedent d' una fàbrica de productos animals ó sigan *desperdicis d' ossos y banyas* en estat de ser aplicat immediatament á las plantas com *adob* y á un preu molt acomodat. *Informarán* en lo carrer del Càrme, número 41, pi 2.º, 1.ª porta.—Barcelona.

MAGATZEM DE PAPER

DE

JOAN POCH

PLASSA DE LA LLANA, NÚMERO 19.

Depósit de paper y cartró de tota mena, estampas, cromos, decalcomanias, y tots los articles corresponents á la fabricació de capsas de luxe.

Paper, carpetas y plomas per escriure, á un preu sumament baix.

Venda en gros y á la menuda.

LOS HEREUS

Cartas familiares sobre un assumpto trascendental,

PER

D. GAYETÀ VIDAL VALENCIANO

Forma un cuadern de regulars dimensions y se ven á dos rals en la Administració d' aquest periódich.

L' ART DEL PAGÈS

Aquesta publicació quincenal, qu'està dedicada exclusivament á la propaganda dels coneixements agrícolas entre la classe pagesa; rebrá de tothom, aquells escrits que tendescan al mateix fi, ja sigan manuscrits é inédits, ja impresos, dels que donará compte, sempre que l' índole del periódich ho permetia: insertant los primers, fent lo judici crítich é imparcial dels segons, als que anunciará *gratis* dos vegadas consecutivas y á la meytat del preu establert las altres, si l' autor tingués á bé continuar anunciantlas.

Sent los *anuncis* l' únich medi de donarnos á coneixer mútuament nostres productos intel·lectuals y materials, aquesta direcció ha cregut del cas posarho al preu mes baix possible y admetrer tots aquells que directa ó indirectament cápigan dins las nostras masías ó ixcan d' ellas, á fi y efecte, de que moltes voltas no tingam que subjectarnos á un comprador ó venedor determinat, evitant d' aquesta manera 'ls perjudicis de molta consideració, qu' á vegadas sofreixen alguns gèneros ó bestiar que d' altre modo ningú sab qu' estigan posats en venda.

PREUS DELS ANUNCIS

Als subscriptors. . 20 rals per plana, 12 mitja y 8 un quart.

Als no subscriptors. 30 id. id. 18 id. 12 id.

NOTA. Per mitx any se fa una tercera part de rebaixa y per un any una meytat.